

Examenskraven för det internationella förarbrevet för fritidsbåt och utvärdering av utbildningsanordnarens kvalitetssystem

Föreskriftens bakgrund och rättsgrund

Regeringen har lämnat en proposition (RP 54/2021 rd) till riksdagen om ändring av sjötrafiklagen (782/2019) som avses träda i kraft den 1 juli 2021. Genom föreskriften meddelas med stöd av 41 § i den ändrade sjötrafiklagen nödvändiga föreskrifter om examenskraven för det internationella förarbrevet för fritidsbåt och om utvärdering av utbildningsanordnarens kvalitetssystem, dvs. kvalitetsrevidering.

Andra föreskrifter och författningar som hänför sig till ärendet

Examenskraven för det internationella förarbrevet för fritidsbåt ställs i bilaga 1 till resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa. I resolution nr 24 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa fastställs reglerna för Europas inre farvatten som har samband med det internationella förarbrevet för fritidsbåt. Genom föreskriften preciseras kraven som ställs i sjötrafiklagen.

Föreskriftens målsättning

Målet för föreskriften är att förenhetliga de nationella examenskraven i fråga om det internationella förarbrevet för fritidsbåt och precisera utvärderingen av kvalitetssystemet hos anordnare av båtutbildning. I 41 § i sjötrafiklagen har redan tidigare föreskrivits om Traficom:s bemyndigande att meddela föreskrifter om uppfyllande av examenskraven. Genom lagändringen som nu föreslås ökar antalet utbildningsanordnare som ska kvalitetsrevideras, vilket innebär att antalet ansökningar om kvalitetsrevidering ökar. Av denna anledning blir det nu aktuellt att meddela en föreskrift enligt 6 mom. Bemyndigandet att meddela föreskrifter omfattar också meddelande av närmare föreskrifter om utvärderingen av kvalitetssystemet.

Beredning av föreskriften

Föreskriften har beretts som tjänsteuppdrag vid Transport- och kommunikationsverket under våren 2021. Vid beredningen har man utöver sjötrafiklagen beaktat resolutionerna nr 40 och 24 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa.

Intressentgrupper har hörts under beredningen av föreskriften. Föreskriftsutkastet och utkastet till promemoria var ute på remiss hos intressentgrupperna under tiden xx.xx.2021 - xx.xx.2021.

Utlåtanden

Kort sammandrag av intressentgruppernas utlåtanden kommer här.

Ändringar och bedömning av föreskriftens konsekvenser

Genom föreskriften förenhetligas kraven på utbildningen som ges i Finland så att de motsvarar de minimikrav på examen som ställs i resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa för beviljande av internationellt förarbrev för fritidsbåt.

Föreskriften har sannolikt inte några ekonomiska konsekvenser för hushållen. Preciseringsen av behörighetskravet ökar inte t.ex. utbildningskostnaderna.

I och med föreskriften förenhetligas och utvecklas verksamheten hos utbildningsanordnare som ska kvalitetsrevideras.

Föreskriften utvecklar sjötrafiksäkerheten genom att minimikraven för erhållande av internationellt förarbrev för fritidsbåt preciseras. Genom detta främjas en likvärdig ställning för både utbildningsdeltagarna och utbildningsanordnarna. Detta gäller särskilt i en situation där antalet utbildningsanordnare som ska kvalitetsrevideras ökar i enlighet med den nya definitionen i sjötrafiklagen. Enligt den tidigare lydelsen förutsattes det i sjötrafiklagen ett intyg av en kvalitetsreviderad båtorganisation men enligt den nya sjötrafiklagen kan intyget utfärdas av en kvalitetsreviderad anordnare av båtutbildning. Denna ändring gör det möjligt även för andra än båtorganisationer att ansöka om kvalitetsrevidering.

Föreskriften underlättar Transport- och kommunikationsverkets verksamhet genom att förutsättningarna för beviljande av behörighetsbrevet och kvalitetsrevidering av utbildningssystemet preciseras. Detta gäller särskilt i en situation där antalet ansökningar om kvalitetsrevidering ökar.

Detaljmotivering

1 Tillämpningsområde

I punkt 1 i föreskriften fastställs tillämpningsområdet. Föreskriften tillämpas på examenskraven för det internationella förarbrevet för fritidsbåt enligt 41 § i sjötrafiklagen (782/2019) genom att det införs mer detaljerade krav för utbildningens innehåll och på utvärdering av kvalitetssystemet hos en anordnare av båtutbildning.

2 Definitioner

I punkt 2 definieras termerna som används i föreskriften, om de inte särskilt har definierats i sjötrafiklagen.

Enligt definitionen avses det med internationellt förarbrev för fritidsbåt ett behörighetsbrev som har beviljats i enlighet med examenskraven i resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa.

Kustvatten har definierats så att det motsvarar bredden på territorialhavet enligt artikel 3 i Förenta nationernas havsrättskonvention som sträcker sig till 12 sjömil från kuststatens baslinje. Samma definition används i tolkningsanvisningen för resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa.

Inre vattenvägar definieras som inre farvatten i de länder som har ratificerat resolution nr 24 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa, dvs. reglerna för Europas inre farvatten (CEVNI).

Med anordnare av båtutbildning avses en juridisk person eller en enskild näringsidkare som tillhandahåller båtutbildning och vars kvalitetssystem har utvärderats i enlighet med föreskriften som ska meddelas. Genom lagändringen som nu föreslås ökar antalet utbildningsanordnare som ska kvalitetsrevideras, vilket innebär att antalet ansökningar om kvalitetsrevidering ökar. Av denna anledning bör man nu genom föreskriften precisera kriterierna för utvärderingen.

3 Examenskraven för det internationella förar brevet för fritidsbåt

I punkt 3 i föreskriften fastställs närmare examenskrav för det internationella förar brevet för fritidsbåt. I kraven hänvisas till kraven i resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa, enligt vilka det krävs att man i examen påvisar tillräcklig kännedom om bestämmelserna som gäller användning av fritidsbåt, tillräckliga kunskaper som behövs för säker navigering samt förmåga att tillämpa dessa kunskaper och färdigheter i praktiken. I examina ska man också beakta de vattenområden för vilka behörighetsbrevet kommer att sökas. Typiskt delas dessa in i två olika examina: en teoriexamen som gäller regleringen och navigeringen och en examen som gäller praktiska båtkunskaper.

I underpunkt 3.1 ställs minikraven på kännedomen om bestämmelser. Kraven indelas i kustbehörighet som motsvarar kunskapskravet "coastal" i resolutionen och beteckningen "C" i behörighetsbrevet, samt i behörighet för inre vattenvägar som motsvarar "Inshore" i resolutionen, dvs. beteckningen "I".

Sjötrafiklagen i sin helhet utgör ett kunskapskrav för både kustvatten och inre vattenvägar. Det internationella förar brevet för fritidsbåt utgör ett nationellt behörighetskrav för befälhavare på nöjesfartyg, vilket innebär att alla som ansöker om förar brevet ska ha tillräcklig kännedom om den nationella lagen.

Sjövägsreglerna utgörs av konventionen om de internationella reglerna till förhindrande av sammanstötning till sjöss (COLREG) som också iakttas i Finlands nationella vattenområden. Med anledning av den internationella karaktären är det viktigt att den som tänker skaffa behörighetsbrevet behärskar reglerna. Detta är också ett av kraven i resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa. För Europas inre farvatten gäller dock motsvarande egna regler (CEVNI) och det krävs att dessa regler behärskas när man färdas på inre vattenvägar. Även detta är ett krav gällande Europas inre farvatten i resolution nr 40 som meddelats av arbetsgruppen för trafik på inlandsfarvatten vid FN:s ekonomiska kommission för Europa. Eftersom det internationella förar brevet för fritidsbåt är ett nationellt behörighetskrav för befälhavare på nöjesfartyg ska alla som ansöker om behörighetsbrevet i fråga ha tillräcklig kännedom om reglerna som gäller vattenvägar. Därför är det också ett kunskapskrav för inre vattenvägar att känna sjövägsreglerna eftersom de iakttas i finska vattenområden.

Resolution nr 40 förutsätter också att man beaktar miljöfrågorna, och därför förutsätts det i föreskriften att man i tillämpliga delar även har kännedom om miljöskyddslagen för sjöfarten. I föreskriften listas bestämmelserna som gäller fritidsbåtar.

I underpunkt 3.2 listas minimikunskaperna för tillräckliga navigationskunskaper enligt vattenområde. Minimikraven har utarbetats så att de motsvarar kraven i resolution nr 40. Med kunskaper om utmärkning av farleder, sjösäkerhetsanordningarna och utprickningssystemet avses till exempel kännedom om sjömärkena, enstavlor, fyrarna m.m. Dessutom krävs att man ska ha kunskaper om sjökort och hur de används i olika situationer. Användningen av kompass, pejling och hur man pejlar omfattar till exempel förståelse och beaktande av felen som hänför sig till användningen av magnetkompass samt hur magnetkompass används tillsammans med sjökort. Kunskaperna om koordinatsystem omfattar till exempel att kunna förstå koordinatsystemens innehåll och syfte samt att använda dem tillsammans med sjökort. Med fart-, distans- och tidsberäkningar avses till exempel att beräkna farten i förhållande till tillryggalagd tid och distans. Positionsbestämningen utgör en central del av den säkra navigeringen, och därför är positionsbestämningen ett krav för tillräckliga navigationskunskaper.

Med positionsbestämning avses här metoder som grundar sig på visuella observationer genom pejling och beräkningar. Ett av kunskapskraven gäller dessutom ruttplanering med vilken man avser förmågan att planera en säker rutt för den tänkta färden. Dessa ovan nämnda kunskaper som gäller navigering utgör minimikraven för inre vattenvägar.

I fråga om kustvatten omfattar minimikraven utöver de ovan nämnda också förståelse och beaktande av inverkan av avdrift och ström, särskilt genom beräkningsmässiga metoder. Därtill krävs att man har allmänna väderkunskaper, med vilka man avser till exempel kännedom om de vanligaste meteorologiska fenomenen och hur de påverkar säkert framförande av båtar.

I underpunkt 3.3 ställs minimikraven på förmågan att tillämpa teoretiska kunskaper i praktiken. Minimikraven har utarbetats så att de motsvarar kraven i resolution nr 40. Med allmänna kunskaper om farkoster avses till exempel kännedom om farkosternas säkerhetsrelaterade egenskaper och utrustning, såsom var genomföringarna eller flytplaggen finns. Med kunskaper om skillnaderna mellan olika båttyper avses förståelse av till exempel skillnaderna mellan en båt med utombordsmotor och en axeldriven båt, eller mellan en motorbåt och en segelbåt i fråga om användning och manövrering av båtarna.

Hur man handlar i närheten av andra farkoster innebär bedömning av förmågan att uppfatta och bedöma andra sjötrafikanter manövrer och agerande samt skyldigheten att hålla utkik som förutsätts i sjövägsreglerna. I detta ingår även bedömning av risken för sammanstötning.

Med förtöjning och manövrering av farkosten avses förmågan att sköta farkostens ankomst till och avgång från kaj på ett kontrollerat och säkert sätt samt allmänna manövreringskunskaper särskilt i hamn och andra trånga platser. Manövreringskunskaperna omfattar enligt farkosttyp också styrningen av motorbåt i olika farter och när man accelererar och saktar ner, eller manövrering av segelbåt under segling vid olika vindriktningar.

Med beaktande av väderleksförhållandena avses förmågan att bedöma hur det rådande vädret och kommande väder enligt prognosen påverkar säkert framförande av båten.

Med förmågan att tillämpa navigationskunskaper i praktiken avses tillämpning av teoretiska kunskaper i olika situationer i praktiken, såsom vid färder enligt ruttplan, positionsbestämning och att läsa sjökort under färden.

Enligt resolution nr 40 ska det också bedömas hur man handlar i särskilda förhållanden. I föreskriften nämns man över bord-situationer som ett exempel, och med dem avses det att en person som befinner sig ombord på en farkost faller över bord och hur man handlar i en sådan situation. I resolution nr 40 listas också andra motsvarande situationer, till exempel grundstötning, brandbekämpning och första hjälpen.

I föreskriften förutsätts i enlighet med sjötrafiklagen och resolution nr 40 att de praktiska kunskaperna ska bedömas beroende på farkosttyp, dvs. en motordriven farkost, segeldriven farkost eller bådadera. Uppgift om vilken farkosttyp det utfärdade intyget gäller ska också framgå av intyget.

4 Utvärdering av kvalitetssystemet hos en anordnare av båtutbildning

I detta avsnitt i föreskriften ställs kraven på den som utför utvärderingen och på en anordnare av båtutbildning samt fastställs kvalitetssystemets element som granskas vid utvärderingen.

I underpunkt 4.1 fastställs på ett mer detaljerat sätt än i sjötrafiklagen vem som får utföra utvärderingen av kvalitetssystemet hos en anordnare av båtutbildning. Kraven på den som utför utvärderingen har tidigare ingått i en intern arbetsanvisning som ämbetsverket utfärdat. Enligt 41 § 3 mom. i sjötrafiklagen kan utvärderingen utföras av Transport- och kommunikationsverket självt eller av en utomstående sakkunnig utvärderare som Transport- och kommunikationsverket godkänt. Genom föreskriften preciseras att vid en utvärdering som Transport- och kommunikationsverket självt utför förordnar ämbetsverket en sådan tjänsteman till uppgiften som har ledande utvärderarens (Lead Auditor) utbildning. Om utvärderingen utförs av en extern utvärderare som ämbetsverket godkänt, ska utvärderaren utöver expertisen också ha ledande utvärderarens (Lead Auditor) utbildning. Dessutom ska Transport- och kommunikationsverket på förhand godkänna den externa utvärderaren. På detta sätt säkerställs att de externa utvärderarna har den behörighet och de kunskaper som uppgiften kräver samt att utvärderingen som utförs externt har motsvarande kvalitet som utvärderingen som ämbetsverket utför.

I underpunkt 4.2 ställs allmänna krav på en anordnare av båtutbildning. En anordnare av båtutbildning ska skapa ett sådant dokumenterat kvalitetssystem för utbildningen som innehåller åtminstone de saker som anges i underpunkt 4.3. Dokument som hänför sig till kvalitetssystemet ska också tillställas den som utför utvärderingen som underlag till utvärderingen.

Anordnaren av båtutbildning ska ha utsett en person som ansvarar för att utbildningen överensstämmer med kraven och som är kontaktperson för ämbetsverket i frågor som gäller utbildningen. En sådan person är typiskt en utbildningschef. På detta sätt säkerställs att anordnare av båtutbildning har en utsedd person som ansvarar för utbildningen och med vilken ämbetsverket kan kommunicera.

Om det görs väsentliga ändringar i kvalitetssystemet hos en anordnare av båtutbildning eller om ansvarspersonen byts ut, ska detta utan dröjsmål meddelas Transport- och kommunikationsverket. Om de väsentliga ändringarna gäller utbildningens innehåll, krävs en extra utvärdering. Transport- och kommunikationsverket gör bedömningen av huruvida ändringarna i utbildningens innehåll är väsentliga.

Utbildarna och examinatorerna ska ha utsetts av anordnaren av båtutbildning och de ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter samt goda kunskaper om båtliv och utbildningens delområde. Med utbildare avses personer som ger den egentliga utbildningen och med examinatorer avses till exempel dem som tar emot examina som gäller praktiska båtkunskaper. I praktiken är det fråga om de personer som har rätt att ge utbildning eller utfärda intyg i utbildningsanordnarens namn. Vissa utbildningsanordnare har centraliserat utfärdandet av examensintyg, och då omfattar detta även själva utbildarna och examinatorerna. Med goda kunskaper om utbildningens delområde avses tillräcklig förtrogenhet med och kunskaper om innehållet i utbildningen som ska ges. Med kunskaper och färdigheter som uppgiften förutsätter avses också till exempel förmåga och kunskaper i att undervisa.

I underpunkt 4.3 fastställs elementen som granskas vid utvärderingen av kvalitetssystemet. Dessa indelas i fyra olika ämnesområden: organisation, dokumenthantering, undervisningsplan samt utbildare och examinatorer.

Anordnaren av båtutbildning ska i kvalitetssystemet ange organisationens struktur, ansvar och befogenheter. Genom detta säkerställs att utbildningsanordnarens förvaltningsstruktur är tydlig och ansvaren har definierats. Dessutom ska man i utbildningssystemet beskriva den metod för kvalitetskontroll som används och genom vilken man säkerställer att utbildningarna, examina och utfärdandet av intyg överensstämmer med kraven och är enhetliga. Om utbildningsanordnaren anlitar underleverantörer ska man ange uppgifter om underleverantörerna. Med anlitan av underleverantörer avses typiskt utbildningsanordnarens upphandlingar av material och andra motsvarande upphandlingar.

I föreskriften föreskrivs om minimikraven på innehållet i kvalitetssystemet vad gäller dokumenthantering. Man ska beskriva hanteringsförfarandet för och arkiveringen av dokument. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt förvaring av dokument och dataskydd. Kvalitetssystemets ändringshistorik ska också vara dokumenterad. Kvalitetssystemet ska innehålla en beskrivning av utbildningsbokföringen. Den ska omfatta till exempel utbildningarna som ordnats, examina, personerna som deltagit i dessa samt uppgifter om godkännanden och underkännanden. Utbildningsbokföringen ska förvaras i minst fem år. Man ska beskriva behandlingen och dokumentationen av kundrespons samt klagomåls- och rättelseförfarandet i samband med eventuella klagomål.

I kvalitetssystemet ska ingå en detaljerad undervisningsplan som innehåller de förfaringsmetoder och det innehåll som behövs för att examens- och kunskapskraven ska kunna uppfyllas. Av kvalitetssystemet ska det således framgå tydligt vilka utbildningar eller examina som ska vara avlagda för att behörighetsbrevens ska kunna erhållas. I föreskriften krävs också att utbildningsinnehållet och utbildningsmetoderna beskrivs kurs- eller examensspecifikt. Även eventuella praktiska utbildningar ska beskrivas kurs- eller examensspecifikt. Dessutom ska man för varje kurs beskriva undervisningsmaterialet som används. Med detta avses till exempel litteratur och annat källmaterial som används vid utbildningen. För varje kurs ska det också fastställas ett maximumantal utbildningsdeltagare per utbildare. Med detta avses antalet deltagare per utbildningstillfälle. Kvalitetssystemet ska också examensspecifikt innehålla mallar för examensuppgifter. På detta sätt går det att bedöma hur omfattande och krävande examina är. Dessutom ska man beskriva förfaranden för godkännande och underkännande av examina. Kvalitetssystemet ska också innehålla intygsmallar kurs- eller examensspecifikt. På detta sätt går det vid Transport- och kommunikationsverket att bedöma intygets riktighet och upptäcka eventuella förfalskningar i samband med beviljande av behörighetsbrevet.

I föreskriften ställs minimikraven avseende kvalitetssystemets innehåll vad gäller utbildarna och examinatorerna. Kvalitetssystemet ska innehålla förfaranden för att välja och utse utbildarna och examinatorerna. Detta omfattar även uppgifterna om kunskapskraven för utbildarna och examinatorerna. Kvalitetssystemet eller en separat bilaga till det ska också innehålla en uppdaterad förteckning över de utsedda utbildarna och examinatorerna, inklusive uppgift om vilken utbildning de får ge eller hurdan mottagande av examina de får utföra. I kvalitetssystemet ska man också beskriva arrangemangen för att förenhetliga utbildarnas och examinatorernas verksamhet. Om det har utfärdats anvisningar för utbildare och examinatorer, ska de ingå i kvalitetssystemet.

Föreskriftens tidsplan

Syftet är att föreskriften träder i kraft samtidigt som lagändringen, dvs. den 1 juli 2021.

De utvärderingar av kvalitetssystemen vilka godkänts innan föreskriften trädde i kraft gäller som sådana, och någon förnyad utvärdering behövs inte om det inte görs väsentliga ändringar i kvalitetssystemet.